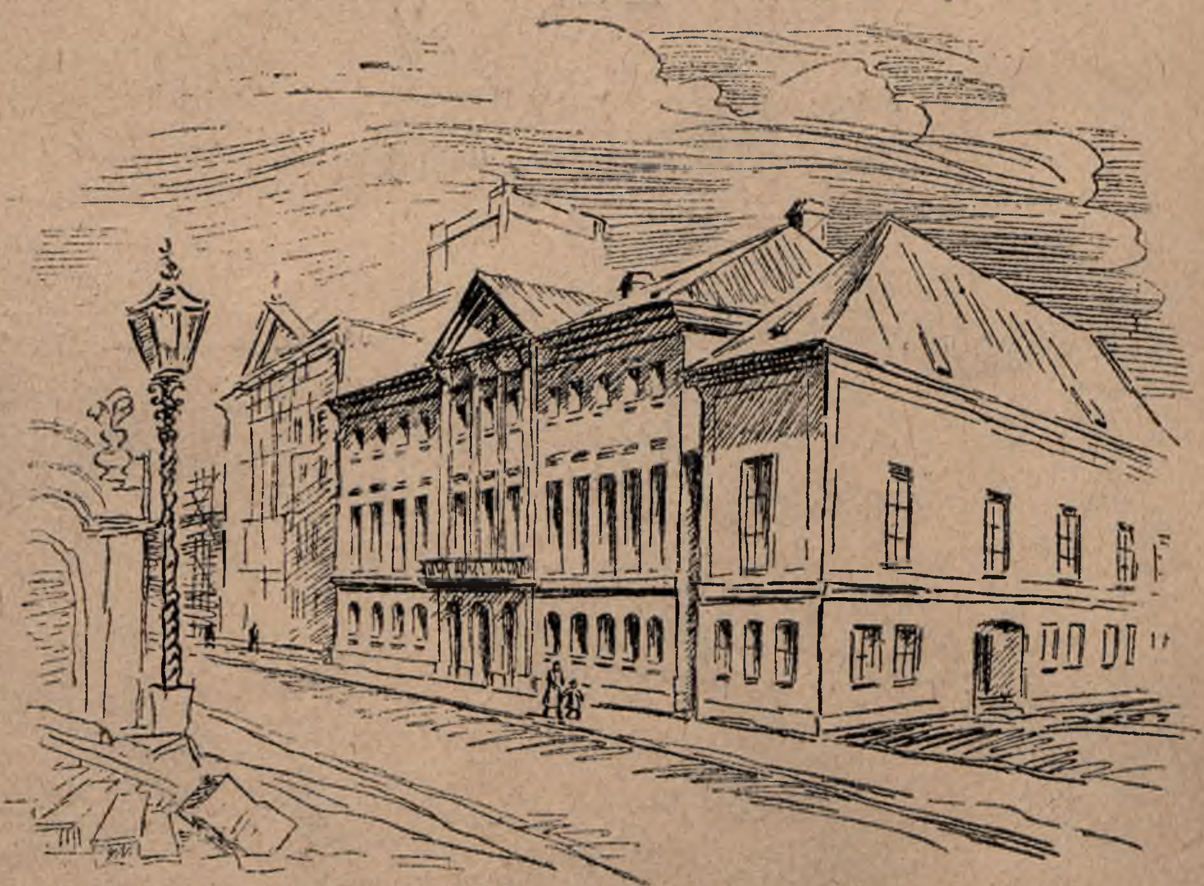
RZEMIOSŁO

MIESIĘCZNIK

Rok XII WARSZAWA, STYCZEŃ 1950 Nr 1

TREŚĆ:

Rysunek na okładce przedstawia „Dom Rzemiosła" w Warszawie

RZEMIOSŁO

Rok XII STYCZEŃ 1950 Nr 1

20-LECIE IZBY RZEMIEŚLNICZEJ W WARSZAWIE

W grudniu ub. roku Izba Rzemieślnicza w Warszawie obchodziła 20-lecie swego istnienia.

Protektorat nad uroczystościami jubileuszowymi raczył objąć Minister Eugeniusz Szyr — wiceprzewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego. Do Komitetu Honorowego weszli: mgr K. Gadomski — Dyr. Departamentu Drobnego Przemysłu i Rzemiosła w P.K.P.G., L. Dura — wojewoda warszawski, mgr St. Sroka — wiceprezydent m. st. Warszawy, pos. J. Sadłowski — Prezes Związku Izb Rzemieślniczych R. P.

Uroczystości jubileuszowe rozpoczęły się otwarciem w dniu 17.XII. wystawy — konkursu prac rzemiosła fotograficznego, zrzeszonego w Cechu Fotografów m. st. Warszawy i woj. warszawskiego.

Otwarcia wystawy dokonał w „Domu Rzemiosła Dyr. Gadomski w obecności Komisarza Rządu do spraw Targów i Wystaw M. Kality, przedstawicieli samorządu gospodarczego rzemiosła i gości.

Wystawa ta, zawierająca 70 fotografii była przeglądem osiągnięć rzemiosła fotograficznego i wykazała jego wysoki poziom artystyczny.

Sąd konkursowy nagrodził 10 spośród wystawionych prac, które zostały zakupione przez samorząd rzemieślniczy.

W dniu 18 grudnia o godz. 11-ej odbyła się uroczysta akademia jubileuszowa. Akademię otworzył Prezes W. Wojciechowski, mistrz stolarski i senior rzemiosła warszawskiego. Na akademię przybyli ob. mgr Kazimierz Gadomski — Dyr. Departamentu Drobnego Przemysłu i Rzemiosła w P. K. P. G., ob. Marian Kalita — Komisarz Rządu do spraw Wystaw i Targów, przedstawiciele władz i instytucji państwowych oraz samorządowych, przedstawiciele samorządu gospodarczego rzemiosła, przedstawiciele cechów warszawskich i woj. warszawskiego oraz zaproszeni goście.

Akademię zagail Prezes Wojciechowski, który po powitaniu przedstawicieli władz i zaproszonych gości wygłosił krótkie przemówienie.

Następnie referat historyczno-sprawozdawczy, obrazujący dwadzieścia lat działalności Izby Rzemieślniczej w Warszawie wygłosił wiceprezes Kielman. Mówca zaznaczył, że 20 lat działalności Izby można podzielić na trzy okresy: okres I od roku 1929 do 1939, okres II — okupacji niemieckiej, okres III — od wyzwolenia w 1945 r. do chwili obecnej.

Okres przedwojenny można scharakteryzować pokrótce jako okres walki o wydanie prawa przemysłowego i ustawy o samorządzie gospodarczym rzemiosła, które zdołałyby ochronić rzemiosło przed zagładą, grożącą ze strony wielkiego kapitału oraz umożliwiły wykorzystanie potencjału gospodarczego i rozbudowę jego kadr. Jednak ówczesne sfery rządowe nie udzielały należytego poparcia inicjatywie drobnych rzemieślników, idącej w kierunku tworzenia spółdzielni wytwórczych w celu ochrony ich przed wyzyskiem.

Okres okupacji niemieckiej — to okres niszczenia rzemiosła przez okupanta. Mówca podkreśla wielkie zasługi urzędującego w okresie okupacji Prezesa Jakuba Marka, który krzyżował zamiary okupanta, aż w końcu spotkał się z zarzutem uprawiania sabotażu i został ze swego stanowiska usunięty. Tragiczny los spotkał dyrektora Izby Rzemieślniczej w Warszawie Henryka Niedźwieckiego, który zostaje przez Niemców aresztowany i ginie w Oświęcimiu.

Izba Rzemieślnicza w Warszawie przechodzi wówczas najcięższą próbę i zdaje ją znakomicie dzięki solidarności i współpracy rzemieśników. Na terenie stolicy osiedla się wówczas wielka liczba rzemieślników wysiedlonych z województw zachodnich.

Następuje tragiczne powstanie warszawskie i w gruzach stolicy giną warsztaty rzemieślnicze, cenne zabytki cechowe, dokumenty i cały wieloletni dorobek rzemiosła. Prezes Kielman zaznacza, że dzięki ofiarności pracowników Izby z ob. Mularczykiem na czele część archiwów i dokumentów Izby ocalała.

Po oswobodzenia Warszawy następuje okres trzeci, który można scharakteryzować jako powrót do normalnego życia pokojowego. Dzięki należytej ocenie przez Rząd Polski Ludowej roli i możliwości rzemiosła, odradza się samorząd gospodarczy rzemiosła.

Praca Izby Rzemieślniczej w Warszawie idzie w kierunku właściwego zorganizowania rzemiosła, wykorzystania jego potencjału gospodarcze-

go w okresie najtrudniejszym, bo w okresie odbudowy zniszczonego przez okupanta kraju. Pierwszy Zarząd Izby Rzemieślniczej po odzyskaniu niepodległości, kierowany przez prezesa Juliana Sadłowskiego prowadzi przede wszystkim prace organizacyjne, przy tym Izba obejmuje nowe terytorium, gdyż poza miastem Warszawą również obszar woj. warszawskiego. Życzliwa opieka Ministra, a obecnie Wicepremiera i Przewodniczącego P. K. P. G. Ob. Hilarego Minca, Ministra Ob. Eugeniusza Szyra oraz Dyr. Dep. Przem. Miejsc. ś. p. Zb. Ehrenberga sprawiają, że prace Izby Rzemieślniczej w Warszawie idą szybko naprzód i, że rzemiosło warszawskie wnosi w dzieło odbudowy kraju wkład bardzo istotny, gdyż pierwsze staje do pracy, zanim mógł być jeszcze uruchomiony przemysł fabryczny.

Na zakończenie Prezes Kielman podkreśla, że wstępując w nowy okres realizacji planu 6-letniego, rzemiosło warszawskie zapewnia, że będzie brało udział w dalszej przebudowie i wzmocnieniu gospodarki narodowej, idąc za wskazaniami chwili dziejowej, wymagającej przebudowy naszego ustroju, uspołecznienia gospodarki drobnotowarowej i unowocześnienia oraz ulepszenia metod wytwórczości. Mówca wyraża specjalne podziękowanie ob. mgr Kazimierzowi Gadomskiemu Dyr. Dep. Drobnego Przemysłu i Rzemiosła w P. K. P. G., który doceniając rolę rzemiosła otacza je zawsze swą życzliwą opieką.

Następnie wygłosił przemówienie ob. Dyr. Kazimierz Gadomski.

PRZEMÓWIENIE DYR. GADOMSKIEGO

Dzisiejsza uroczystość nie jest jedną z tych, którym poświęca się kilka wzmianek i o których w powodzi wydarzeń szybko się zapomina. W dniu dzisiejszym bowiem obchodzi swój 20-letni jubileusz samorząd rzemieślniczy warszawski, który obok tego, że jest samorządem stołecznym zrzesza po Izbie Poznańskiej największą ilość warsztatów rzemieśniczych, reprezentuje cechy jedne z najstarszych w Polsce, jeśli nie najstarsze, mające piękną wielowiekową tradycję.

Rzemiosło warszawskie w historii dziejów Narodu Polskiego dawało wielokrotnie wyraz swego wielkiego patriotyzmu, swego wielkiego przywiązania do stolicy naszego kraju — Warszawy. Na przestrzeni dziejów rzemiosło warszawskie udziałem swym w ruchach zbrojnych i krwią swoją dawało wyraz, że czuje się polskim i że nic go od polskości nie jest w stanie oderwać. Poprzez powstanie Kościuszkowskie i Listopadowe, rewolucję 1848 i 1905 roku, aż do okresu ostatniej wojny, w czasie której wściekłość okupanta hitlerowskiego zwracała się przeciwko wszystkiemu, co stanowiło zdrowy rdzeń narodu polskiego, a zatem również i przeciw rzemiosłu, rzemiosło warszawskie nigdy nie pozostało bierne, lecz czynnie i ofiarnie dokumentowało swoje zrozumienia dla spraw narodowych i społecznych.

Rozpamiętując w tych kilku zdaniach historię rzemiosła warszawskiego, należy dobitnie podkreślić, iż rzemiosło to cechował zawsze realizm polityczny i społeczny, iż było ono zawsze w znakomitej większości demokratyczne i nie obojętne na niesprawiedliwość i krzywdy społeczne. Jest to zrozumienie, ponieważ rzemiosło w znacznej mierze wywodzi się z elementu robotniczego, czy też wiejskiego — częstokroć ojciec, czy brat rzemieślnika pracuje w fabryce, czy też chodzi za pługiem. Nie należy zapominać, iż obecnie dominującym jest warsztat drobny, iż z górą 80 proc. warsztatów obywa się bez sił najemnych, względnie zatrudnia nie więcej niż 2 pracowników.

Rzemiosło w Polsce Ludowej ma już ustalone swoje stanowisko w gospodarce narodowej — występuje ono jako czynnik pomocniczy w produkcji, względnie jako element uzupełniający przemysł uspołeczniony. Wszędzie gdzie chodzi o najpełniejsze wykorzystanie miejscowego surowca ze szczególnym uwzględnieniem surowca odpadkowego, tam gdzie jest duży wkład pracy ręcznej w stosunku do wartości gotowego wyrobu, gdzie dana produkcja wymaga obróbki indywidualnej, gdzie zatem nie może być mowy o wytwórczości masowej, czy seryjnej, wszędzie tam jest miejsce dla działania rzemieślnika.

Rozumiejąc doniosłe znaczenie w naszej gospodarce rzemiosła, Rząd Polski Ludowej otacza go opieką i stwarza dlań odpowiednie warunki rozwoju.

Dotyczy to w szczególności rzemiosła ujętego w ramy spółdzielni pomocniczych i o wyższej formie uspołecznienia — spółdzielni pracy. Również i indywidualne warsztaty rzemieślnicze mają możliwość egzystencji, a nawet rozwoju, zwłaszcza warsztaty drobne, w których pracuje sam właściciel, ew. przy pomocy członków rodziny, oraz warsztaty, zatrudniające nie wielką liczbę pracowników najemnych, a zatem nie posiadające zdecydowanych form kapitalistycznych.

W planie 6-letnim przewiduje się wzrost stanu zatrudnienia w rzemiośle, przy czym w wyższym stopniu niż stan zatrudnienia ma zwiększyć się produkcja. Ma to nastąpić dzięki wyższej organizacji pracy i lepszym narzędziom.

Ten fakt zaprzecza fałszywym pogłoskom o mającej nastąpić likwidacji rzemiosła i wytycza wyraźną drogę, po której ma kroczyć rzemiosło w marszu ku pełnej socjalizacji naszej gospodarki narodowej.

Na zakończenie pragnę złożyć Izbie Rzemieślniczej w Warszawie najserdeczniejsze gratulacje, aby w tym pięknym nowoodbudowanym gmachu, który jest jeszcze jednym dowodem wielkiej ofiarności rzemiosła, a które to dowody spotykamy codziennie, nadal trzymało wysoko

sztandar rzemiosła polskiego. Życzę Warszawskiej Izbie Rzemieślniczej, aby w procesie dokonujących się przemian historycznych w naszym życiu politycznym i społecznym rozumiała właściwie, jak dotąd, ciążące na niej zadania, jako na samorządowej instytucji rzemiosła, tego rzemiosła, które jest jednym z ważnych czynników naszej gospodarki narodowej.

Przewodniczący udziela głosu Prezesowi Związku Izb Rzemieślniczych — J. Sadłowskiemu, który składa serdeczne gratulacje Izbie Rzemieślniczej w Warszawie za dotychczasową pracę i podkreśla nierozerwalny związek rzemiosla polskiego z proletariatem miejskim i wiejskim. Wspólność podstawy bytu ekonomicznego skłania tym samym rzemieślnika do wspólnej ideologii z robotnikiem i chłopem, a zatem deklaracje rzemiosła nie są tylko deklaracjami okolicznościowymi, lecz wypływają z istotnej jego postawy tak w przeszłości jak i w chwili obecnej. Poseł Sadłowski życzy rzemiosłu warszawskiemu, aby nadal przodowało rzemiosłu całej Polski.

Następnie zebrani przedstawiciele rzemiosla stolicy i woj. warszawskiego uchwalają jednogłośnie wysłać następujące depesze:

Do Obywatela Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bolesława Bieruta: „Rzemiosło stolicy i województwa warszawskiego zebrane w dniu uroczystym 20-lecia istnienia Izby Rzemieślniczej w Warszawie śle Ci, Obywatelu Prezydencie, jako Wielkiemu Budowniczemu Polski Ludowej, wyrazy hołdu i uroczyście zapewnia, że zorganizowane rzemiosło wszystkie swoje siły poświęca i poświęcać będzie dla dobra Ojczyzny w stałym pochodzie ku lepszemu jutru opartemu na niewzruszonych podstawach socjalizmu".

Do Obywatela Marszałka Rokossowskiego: „Zebrane w dniu uroczystym 20-lecia istnienia Izby Rzemieślniczej w Warszawie rzemiosło Warszawy i woj. warszawskiego przesyła Ci tą drogą Obywatelu Marszałku zapewnienia niezmiernej miłości dla Ludowego Wojska Polskiego, na którego czele stoisz Ty, Marszałku, Synu ludu Warszawy, specjalnie bliski nam, rzemieślnikom warszawskim...

Do Obywatela Hilarego Minca — Przewodniczącego P. K. P. G. „Zebrane w dniu uroczystym 20-lecia istnienia Izby Rzemieślniczej w Warszawie rzemiosło Warszawy i woj. warszawskiego przysyła Ci tą drogą, Obywatelu Ministrze, zapewnienia dalszej ofiarnej pracy na odcinku umocnienia naszej ludowej gospodarki dla dobra umiłowanej Ojczyzny i ugruntowania socjalizmu".

Z kolei prezes Wojciechowski komunikuje zebranym, że w ramach obchodu jubileuszu 20-lecia istnienia Izby Rzemieślniczej w Warszawie Zarząd Izby Rzemieślniczej w Warszawie postanowił przyznać dyplomy uznania i pamiątkowe odznaki honorowe rzemieślnikom, którzy położyli zasługi na polu pracy zawodowej i organizacyjnej.

Po wręczeniu dyplomów uznania — przewodniczący akademii wyraził podziękowanie wszystkim bratnim Izbom Rzemieślniczym oraz organizacjom rzemieślniczym, które nadesłały życzenia gratulacyjne, a w szczególności Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu, największej co do ilości warsztatów rzemieślniczych Izbie w kraju, która pragnąc dać dowód szczególnie serdecznych związków łączących ją z Izbą stołeczną, ofiarowała Izbie stołecznej — rzeźbę, przedstawiającą „Rezmieślnika".

Na tym zakończyła się oficjalna część akademii, po której nastąpiła część artystyczna z udziałem: prof. J. Smidowicza (fortepian), który odegrał szereg utworów Chopina, Paderewskiego i Różyckiego oraz Elżbiety Barszczewskiej (recytacje) i B. Urbańskiej (śpiew). Wykonawców części artystycznej zebrani rzemieślnicy przyjęli hucznymi oklaskami.

Poza wystawą fotograficzną Izba Rzemieślnicza w Warszawie zorganizowala w okresie od 18—28 grudnia wystawę pamiątek po Janie Kilińskim, pod hasłem „Rzemieślnicy w walce o wolność i demokrację". która wzbudziła żywe zainteresowanie zwiedzających. Ponadto w ramach obchodu jubileuszu nastąpiło otwarcie w dniu 29-go grudnia rb. pokazu prac rzemiosła cukierniczego oraz rewia ubiorów historycznych w dniu 31 grudnia.

PRELIMINARZ BUDŻETOWY W SEJMIE USTAWODAWCZYM

Dnia 30.12.1949 r. rząd R.P. złożył w przepisanym konstytucyjnie terminie projekt ustawy skarbowej oraz preliminarz budżetowy na rok 1950 Sejmowi Ustawodawczemu.

Projekt ustawy skarbowej przewiduje w art. 1 upoważnienie dla rządu do czynienia wydatków w r. 1950 do kwoty złotych 843.251.207.000.— Na tę globalną kwotę składają się bieżące wydatki administracji — zł. 457.851.028.000; wydatki majątkowe, na spłatę długów państwowych, kupno nieruchomości, udziały finansowe — złotych 10.752.714.000 oraz dotacje na spłatę inwestycji — zł. 374.647.466.000. Na pokrycie wyżej wspomnianych wydatków służyć będą dochody w kwocie, równej kwocie wydatków, a więc zł. 843.251.207.000. Ta kwota dochodów budżetowych składa się z następujących pozycji: a) dochody podatkowe z gospodarki uspołecznionej — zł. 309.400.000.000; b) dochody podatkowe z gospodarki niespołecznionej — zł. 144.300.000.000;

c) wypłaty z rachunków wyrównawczych sum obrotowych — zł. 299.897.755.000; d) dochody bieżące administracji — zł. 42.761.384.000; e) dochody majątkowe w kwocie zł. 1.604.200.000; oraz nadwyżki zakładów ubezpieczeń oraz Społecznego Funduszu Oszczędnościowego—w kwocie— zł. 45.287.868.000. Preliminarz budżetowy upoważnia w art. 6 rząd do zatrudnienia 384.861 funkcjonariuszów państwowych administracji publicznej, zaś w art. 7 do eksploatacji w zakresie administracji państwowej 7.293 pojazdów mechanicznych.

Kredyty budżetowe zgodnie z art. 8 będą mogły być otwierane mesięcznie, kwartalnie lub na cały rok. Ważnym jest rygor, ustanowiony w art. 11, a stanowiący, że kredyty budżetowe, otwarte na wydatki bieżące, wygasają z dniem 31 grudnia 1950 r., zaś kredyty na wydatki majątkowe oraz na dotacje inwestycyjne — z dniem 28 lutego 1941 r. W związku z włączeniem do budżetu państwa samorządu — art. 17 projektu ustawy stanowi, że wszelkie świadczenia na rzecz samorządu terytorialnego (część 35) oraz gospodarczego (część 36) — tudzież instytucji społecznych, a to zarówno pieniężne jak i rzeczowe mogą być dokonywane wyłącznie z kredytów przewidywanych na te cele w budżecie. Art. 23 stanowi, że organem Ministra Skarbu, czuwającym nad wykonaniem budżetu, są kontrolerzy budżetowi.

Grupy preliminarza budżetowego przedstawiają się następująco: A — Administracja, B — Przedsiębiorstwa, C — Samorząd i Ubezpieczenia, D — Inwestycje i Majątek. W grupie A — zamieszczone zostały pozycje czysto administracyjne, zaś pozycje kapitałowe, wpływające na wzrost lub zmniejszenie majątku państwowego — zawarte są w grupie D. W tej grupie również pomieszczone są wydatki na inwestycje. Wydatki na inwestycje w r. 1950 przedstawiają łączną kwotę złotych 491.162.242.000 w czym z dotacji Skarbu Państwa mieści się kwota złotych 374.647.466.000, ze środków bankowych — zł. 23.567.319.000, zaś z akumulacji własnej inwestorów — zł. 92.947.457.00.

Jeżeli chodzi o technikę sejmowych prac budżetowych w roku bieżącym — to uległa ona zasadniczej zmianie. Wszystkie części preliminarza budżetowego zostały podzielone na 9 zespołów problemowych za wyjątkiem części: Prezydent Rzeczypospolitej i Rada Państwa, Sejm Ustawodawczy, Najwyższa Izba Kontroli, Prezydium Rady Ministrów, Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego, które potraktowane zostały oddzielnie. Wprowadzono zasadę, że każda część preliminarza przepracowana i przyjęta być musi przez odpowiednią Komisję resortową a następnie wg przyjętego planu cały zespół problemowy zostaje przyjęty przez Komisję Planu Gospodarczego i Budżetu. Wyżej wzmiankowane 5 pierwszych części preliminarza — są poddane bezpośrednio pod obradę Komisji Planu Gospodarczego i Budżetu, co miało miejsce w dniach 12, 13 i stycznia 1950 r.

Termin prac budżetowych ułożony jest w ten sposób, że Komisje resortowe rozpatrzą wszystkie części preliminarza do dnia 31 stycznia br., po czym Komisja Planu Gospodarczego i Budżetu przepracuje wszystkie zespoły problemowe preliminarza do dnia 14 lutego br., zaś dnia 17 i 18 lutego br. przeznaczone są na referat generalny budżetu na Komisji Planu Gospodarczego i Budżetu, po czym projekt ustawy skarbowej wraz z preliminarzem budżetowym wejdzie pod obrady plenum Sejmu Ustawodawczego.

SKRZYNKA POMYSŁÓW

Z inicjatywy Prezesa Okręgowego Związku Cechów w Warszawie ob. Franciszka Wolskiego oraz kierownictwa Okręgowego Związku postanowiono na terenie działalności Związku wprowadzić w cechach branżowych „skrzynkę pomysłów".

Rzemiosło w obecnym układzie stosunków gospodarczych, w ogólnym wyścigu pracy i racjonalizatorstwa pracy nie może pozostać na uboczu. Musi stale usprawniać sposoby produkcji stosując jednocześnie zasadę oszczędzania czasu pracy jak i surowca potrzebnych do wytworzenia produkowanego artykułu.

Skrzynka pomysłów — to uwagi wynikające z fachowości i doświadczenia poszczególnych członków cechu, mające na celu usprawnienie i podniesienie poziomu produkcji. W każdym cechu branżowym powinna być wyznaczona komisja złożona z najlepszych fachowców (mogą to być członkowie komisji egzaminacyjne), która rozpatrywać będzie nadsyłane przez poszczególnych członków cechu wnioski racjonalizatorskie lub pomysły. Kiedy komisja uzna wniosek za nadający się do zastosowania w praktyce, prześle go z kolei do okręgowego związku cechów, który za pośrednictwem prasy rzemieślniczej poda go do wiadomości wszystkim zainteresowanym.

Okręgowy Związek Cechów w Warszawie mając na uwadze dobro i rozwój rzemiosła wzywa do zrealizowania tego pomysłu wszystkie bratnie związki cechów na terenie całej Polski.

Nie wątpimy, że akcja ta będzie miała doniosłe znaczenie w usprawnieniu produkcji rzemieślniczej. Łamy naszego pisma otwarte są dla wszystkich, którym ta sprawa leży na sercu. Czekamy na zgłoszenia innych okręgowych związków cechów o przystąpieniu do akcji rozpoczętej przez Warszawski Związek Cechów.

KRONIKA

NOWA LISTA RZEMIOSŁ

Rozporządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 12 grudnia 1949 r. została zmieniona lista rzemiosł objęta art. 142 ust. 1 prawa przemysłowego. Rozporządzenie to zawiera całkowitą listę rzemiosł obejmując zarówno te rzemiosła które zostały zmienione jak i te, które nie zostały zmienione. Z tego względu dopiero przy zestawieniu listy poprzednio obowiązującej, z nową, podaną w cytowanym rozporządzeniu. można zorientować się jakie zmiany zostały wprowadzone. Ponadto na skutek takiego sposobu nowelizacji spotykamy się z trudnościami stosowania tej listy w życiu.

Na skutek skreślenia przy niektórych rzemiosłach kilku tylko specjalności powstaje pytanie, czy specjalność skreślona stała się zawodem (przemysłem) wolnym, czy też wchodzi w zakres zawodu (rzemiosła) zasadniczego. Weźmy dla przykładu dwa rzemiosła: dekarstwo i kuśnierstwo — skreślone specjalności w dekarstwie niewątpliwie wchodzą w zakres zawodu zasadniczego — d e k a r s t w o. Trudniej natomiast jest z kuśnierstwem. Zostały skreślone trzy specjalności, a mianowicie: wyprawa skórek futrzanych, szycie błamów i farbowanie skórek futrzanych. Rozporządzenie nie daje nam odpowiedzi, które z tych specjalności stały się przemysłem wolnym, a które weszły do zawodu zasadniczego — kuśnierstwo. W danym wypadku dwie specjalności, a mianowicie: wyprawa skórek futrzanych i farbowanie skórek futrzanych można uważać, że stały się przemysłem wolnym. Naszym zdaniem, obie te specjalności są nadal przemysłem rzemieślniczym i wchodzą w zakres specjalności rzemiosła „kuśnierstwo" względnie jego specjalności „futrzarstwo".

Wątpliwości wyżej przytoczone jak i szereg innych, które mogą wyniknąć na tle stosowania nowej listy rzemiosł omówimy w następnym numerze naszego pisma po otrzymaniu autorytatywnych wyjaśnień Departamentu Przemysłu Drobnego i Rzemiosła Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

Należy jeszcze wyjaśnić, co już wywołało szereg nieporozumień, iż nowa lista rzemiosł dotyczy tylko rzemiosł niekoncesjonowanych, natomiast rzemiosła koncesjonowane wymienione w art. 142 ust. 3 prawa przemysłowego nie zostały zmienione i przepis cytowanego ust. 3 art. 142 prawa przemysłowego obowiązuje bez zmian.

Nowa lista rzemiosł weszła w życie z dniem 13 stycznia 1950 r.

TRYB REORGANIZACJI CECHÓW RZEMIEŚLNICZYCH.

Departament Drobnego Przemysłu i Rzemiosła P. K. P. G. Pismem Okólnym Nr 13 z dnia 20.I.1950 r. w oparciu o postanowienie Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dn. 31.X.49 r. o reorganizacji cechów rzemieślniczych (Monitor Polski Nr A-85, poz. 1042) ustalił tryb powoływania zjednoczonych cechów.

Zgodnie z treścią tego okólnika Wojewodowie względnie Prezydenci m. st. Warszawy i m. Łodzi powołują cechy zjednoczone na wniosek izb rzemieślniczych.

W zarządzeniu Wojewody (Prezydenta miasta) powołującym zjednoczony cech winny być podane jednocześnie nazwy cechów istniejących, które ulegają włączeniu do nowopowstałego cechu oraz skład Komisarycznego Zarządu cechu. Wszelkie prawa i obowiązki włączonego cechu przyjmuje nowopowstały cech. Obowiązkiem Komisarycznych Zarządów cechów włączonych jest przekazanie wszelkiego majątku ruchomego i nieruchomego a także i dokumentów zarządowi nowopowstałego cechu.

Cech istniejący może być włączony tylko do jednego cechu nowoutworzonego. W wypadku natomiast, jeśli zasięg terytorialny cechu istniejącego i nowoutworzonego jest różny, to należy włączyć dotychczasowy cech do tego nowoutworzonego cechu, na terenie którego znajduje się siedziba cechu włączonego. Jeśli na skutek tego miejsce wykonywania rzemiosła przez członków cechu włączonego znajdzie się poza terenem działalności nowoutworzonego cechu, to członkowie tacy winni być skreśleni z ewidencji tego cechu i przekazani właściwemu terytorialnie cechowi.

Cytowany okólnik przewiduje możliwość powoływania cechów obejmujących kilka branż pod nazwą „Cech Rzemiosł Różnych".

Statut dla nowoutworzonego cechu zatwierdza władza przemysłowa I instancji właściwa terenowo dla siedziby cechu.

Zarząd Komisaryczny, do którego mogą wchodzić osoby, które piastowały funkcje w zarządach komisarycznych cechów podlegających włączeniu, posiada uprawnienie wszystkich władz cechowych (a więc i walnego zgromadzenie członków) z wyjątkiem sądu cechowego i Komisji Rewizyjnej.

TRYB POSTĘPOWANIA PRZY PRZEPROWADZENIU ROZGRANICZENIA PRZEMYSŁU FABRYCZNEGO I RZEMIEŚLNICZEGO

Departament Przemysłu Drobnego i Rzemiosła P. K. P . G. wydał w dniu 22.XII.1949 roku szczegółową instrukcję dla organów samorządu

gospodarczego (izb rzemieślniczych i izb przemysłowo-handlowych) oraz zrzeszeń prywatnego przemysłu i organizacji cechowych określającą sposób przeprowadzenia rozgraniczenia przemysłu fabrycznego i rzemieślniczego w związku ze zmianą listy rzemiosł i ustalenia nowych kryteriów okólnikiem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 7.XI. 1949 r. (Monitor Polski Nr. A-86, poz. 1067).

Cytowana instrukcja poleca powołać międzyizbowe komisje porozumiewawcze dla terenów poszczególnych województw oraz oddzielnie dla terenów m. st. Warszawy i m. Łodzi. Komisje te składają się z 5-ciu członków, z których po dwóch deleguje właściwa izba przemysłowo-handlowa i rzemieślnicza, przewodniczącego zaś wyznacza Związek Izb Rzemieślniczych w porozumieniu z Izbą Przemysłowo-Handlową w Warszawie, z tym, iż dla 8 komisji przewodniczącym winien być przedstawiciel samorządu rzemieślniczego, a dla pozostałych 8 — samorządu przemysłowo-handlowego.

Komisje te w oparciu o rejestry izbowe i inne dostępne dane odnoszące się do wielkości i sposobu prowadzenia produkcji w zakładach przemysłowych klasyfikują wszystkie zakłady na terenie swego działania i sporządzają spisy zakładów przechodzących z rzemiosła do przemysłu i odwrotnie. O decyzji swej komisje zawiadomią zainteresowanych, którzy mają prawo zwrócić się do właściwego Urzędu Wojewódzkiego o wydanie decyzji w trybie art. 143 prawa przemysłowego. Od decyzji Urzędu Wojewódzkiego strona zainteresowana (właściciel przedsiębiorstwa) może odwołać się w ciągu 14-tu dni do Ministerstwa wskazanego w tej decyzji.

W wypadku nie wniesienia sprzeciwu od decyzji komisji w ciągu 14-tu dni licząc od dnia doręczenia, decyzja ta staje się prawomocna i przedsiębiorstwo zostaje skreślone z rejestru jednej izby i wpisane do rejestru drugiej izby, a właściciel tego przedsiębiorstwa obowiązany jest wpisać się na członka zrzeszenia względnie cechu w zależności od tego czy jego zakład został zaliczony do przemysłu czy też do rzemiosła.

ZWROT KART RZEMIEŚLNICZYCH.

Departament Przemysłu Drobnego i Rzemiosła P. K. P. G. na zapytanie jednego z Urzędów Wojewódzkich w sprawie zwrotu kart rzemieślniczych w wypadku zaniechania prowadzenia przemysłu rzemieślniczego pismem z dnia 18 stycznia 1950 r. wyjaśnił: w wypadku jeśli osoba prowadząca przemysł rzemieślniczy zrzeka się uzyskanego uprawnienia (którym jest w myśl art. 144 prawa przemysłowego karta rzemieślnicza), to w myśl postanowienia art. 135 ust. 6 tegoż prawa obowiązana jest niezwłocznie zawiadomić o tym właściwą władzę przemysłową i zwrócić kartę rzemieślniczą.

Obowiązek zwrotu karty rzemieślniczej jest bezwzględny i obowiązuje tak w przypadku zrzeczenia się wyraźnego (np. oświadczenia o tym na piśmie lub ustnie), jak i dorozumianego (np. zaniechanie prowadzenia rzemiosła).

Jednakże zasada zwrotu karty rzemieślniczej nie obowiązuje jednak przy czasowym zaniechaniu prowadzenia przemysłu rzemieślniczego (np. właściciel unieruchamia zakład z jakichkolwiek powodów na określony okres czasu) oraz przy zmianie lokalu lub zmianie siedziby w obrębie tego samego powiatu. W tych wypadkach władza przemysłowa po otrzymaniu zawiadomienia winna dokonać jedynie właściwych zmian w rejestrze i wpisać adnotację na karcie rzemieślniczej.

Na żądanie osoby, która złożyła kartę rzemieślniczą władza przemysłowa ma obowiązek wydać jej zaświadczenie stwierdzające ten fakt.

Na marginesie tego wyjaśnienia należy nadmienić, iż rzemieślnik, który złożył kartę rzemieślniczą w wypadku gdyby chciał podjąć na nowo prowadzenie tego samego rodzaju rzemiosła, uzyskuje nową kartę rzemieślniczą już bez obowiązku wykazywania dowodu uzdolnienia zawodowego w danym rzemiośle. Kartę tą otrzyma tylko na podstawie wymienionego wyżej zaświadczenia władzy przemysłowej, stwierdzającego uprzednie złożenie karty.

SPÓŁDZIELNIE NIE MAJĄ OBOWIĄZKU NALEŻENIA DO CECHÓW.

Departament Przemysłu Drobnego i Rzemiosła P. K. P. G. Zarządzeniem z dn. 4 stycznia 195 r. poddał rewizji swoją decyzję z dn. 15.IX 1949 r. i rozstrzygnął ostatecznie, iż zarówno spółdzielnie wytwórcze (pracy) jak i spółdzielnie typu uniwersalnego, prowadzące pomocnicze zakłady rzemieślnicze — nie mają obowiązku należenia do cechów.

SPRAWA OBOWIĄZKU PŁACENIA ZALICZEK NA PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI.

(Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 516).

Rozporządzenie z dnia 19 grudnia 1949 roku w sprawie obowiązku wpłacania zaliczek na podatek od nieruchomości Minister Administracji Publicznej zarządził, iż w latach 1948, 1949, 1950 obowiązek wpłacenia zaliczek na podatek od nieruchomości odnosi się tylko do tych budynków lub ich części, za które czynsz lub wartość czynszową ustala się w/g nowych stawek czynszowych na podstawie dekretu z dn. 28.VII. 1949 r. o najmie lokali.

Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 stycznia 1950 r.

ZMIANA USTAWY O SPÓŁDZIELNIACH I O CENTRALNYM ZWIĄZKU SPÓŁDZIELCZYM.

(Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 502).

Ustawą z dnia 20 grudnia 1949 r. została zmieniona zasadniczo ustawa z dnia 29.X. 1920 roku o spółdzielniach oraz ustawa z dnia 21.V. 1948 r. o Centralnym Związku Spółdzielczym i Centralach Spółdzielni. Ustawa ta weszła w życie z dniem 31 grudnia 1949 r. Jak zaznaczono, zawiera ona zasadnicze zmiany, które omówimy w jednym z następnych numerów naszego pisma.

NOWE PRZEPISY O KSIĘGACH HANDLOWYCH I PODATKOWYCH.

(Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 502).

Z dniem 1 stycznia 1950 r. weszły w życie przepisy rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 17 grudnia 1949 r. o księgach handlowych i podatkowych.

Nowe przepisy uchyliły dotychczasowy podział ksiąg na handlowe, uproszczone i podatkowe, znosząc księgi tak zwane uproszczone.

Wzory nowych ksiąg podatkowych zamieszczone są w zarządzeniu Ministra Skarbu z dnia 3 grudnia 1949 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 42, poz. 287).

Powołane wyżej przepisy nie naruszają przepisów o obowiązku prowadzenia ksiąg szczególnego typu przez poszczególne grupy podatników, jak np. przez przedsiębiorstwa cukiernicze.

Przedsiębiorstwa rzemieślnicze, które w roku 1949 były obowiązane bądź ze względu na stan zatrudnienia bądź ze względu na obrót do prowadzenia ksiąg uproszczonych, są obecnie obowiązane do prowadzenia obok księgi podatkowej Nr. 1 dodatkowo kontroli ilościowej przychodu towarów. Taką samą kontrolę ilościową przychodu towarów są obowiązane prowadzić przedsiębiorstwa rzemieślnicze, które sprzedają wyroby do odsprzedaży lub dokonują sprzedaży towarów t.zw. luksusowych.

Obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych oprócz spółek z ogr. odp. i jawnych, wpisanych do rejestru handlowego, mają obecnie tylko te zakłady rzemieślnicze, których obrót za r. 1949 przekroczył 18 milionów zł.

ULGI DLA RZEMIEŚLNIKÓW W OPŁATACH RADIOFONICZNYCH.

(Monitor Polski Nr. A-9 rok 1950, poz. 79).

Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 stycznia 1950 r. w sprawie zmiany taryfy radiofonicznej — zostały zmienione niektóre opłaty za korzystanie z urządzeń radiofonicznych. Zarządzenie to utrzymuje dotychczasowe opłaty za posiadanie odbiorników lampowych przez świat pracy, które wynoszą nadal 250 złotych.

Przyznaje ono prawo do korzystania z abonamentu dla świata pracy, rzemieślnikom, nie zatrudniającym sił najemnych, o ile nie zamieszkują wspólnie z płatnikami podatku obrotowego.

Wynika z tego, iż rzemieślnicy, którzy zatrudniają w swoich zakładach tylko członków swej rodziny, mają prawo tak samo do abonamentu radiowego, przysługującego pracownikom najemnym.

POŚWIADCZANIE ODPISÓW DOKUMENTÓW PRZEZ ZARZĄDY GMINNE.

(Dziennik Urzędowy Min. Adm. Publicznej Nr. 54, poz. 408).

Pismem okólnym z dnia 28 grudnia 1949 r. Ministerstwo Administracji Publicznej wyjaśniło, iż zarządy gminne nia mają prawa poświadczania zgodności odpisów dokumentów na żądanie zgłaszających się interesantów, bowiem nie są one do tego upoważnione przez żaden przepis prawny.

Do poświadczenia zgodności odpisów dokumentów z oryginałem są powołani notariusze.

Zarządy gminne mogą jedynie w toku prowadzonego przez siebie postępowania administracyjnego w poszczególnych sprawach przyjmować do akt składane przez strony odpisy i stwierdzać, iż są zgodne z okazanym oryginałem.

PRZEMIAŁ KASZ.

Departament Przemysłu Drobnego i Rzemiosła P. K. P. G. pismem z dnia 12.I. 1950 r. do Związku Izb Rzemieślniczych wyjaśnił, iż przemiał kasz należy uważać za przemysł wolny w rozumieniu art. 3 prawa przemysłowego. W związku z tym kaszarnie bez względu na rodzaj napędu uznaje się za zakłady przemysłowe, których prowadzenie jest dozwolone każdemu bez potrzeby wykazania uzdolnienia zawodowego w rzemiośle „młynarstwo".

WYRÓB BERETÓW ZE STOŻKÓW FILCOWYCH.

Departament Przemysłu Drobnego i Rzemiosła P. K. P. G. na wniosek Związku Izb Rzemieślniczych wyjaśnił, iż wyrób beretów ze stożków filcowych wchodzi w zakres specjalności rzemiosła „czapnictwo" — wyrób beretów.

WYRÓB SZTUCZNYCH JELIT.

Zgodnie z opinią Związku Izb Rzemieślniczych Departament Drobnego Przemysłu i Rzemiosła P. K. P. G. uznał „wyrób sztucznych jelit" za przemysł wolny.

DZIAŁ ZWIĄZKU ZAKŁADÓW DOSKONALENIA RZEMIOSŁA

Z DZIAŁU PRAC BADAWCZO-NAUKOWYCH

»Określenie wielkości minimalnego zespołu potrzebnego do prawidłowego wykonania produkcji lub usług«

(Zlecenie Związku Izb Rzemieślniczych)

I. Umotywowanie podjęcia pracy i jej charakterystyka

Podjęcie zadania określenia minimalnego zespołu potrzebnego dla prawidłowego wykonania produkcji lub usług w poszczególnych zawodach jest eksperymentem jako próba rozwiązania zagadnienia o charakterze przyczynkowym, oraz jako sprawdzian możliwości wykonawczych Zakładów w dziedzinie prac naukowo-badawczych.

Opracowanie tego zagadnienia ma charakter przyczynkowy w odniesieniu do szerszych badań oraz szczegółowych opracowań w zakresie *organizacji wytwórczości rzemieślniczej*.

Przyjmując obecnie istniejącą formę organizacyjną drobnych warsztatów jako etap na drodze ustawicznych zmian i rozwoju, opracowanie ma na celu dokonanie analizy poszczególnych czynników produkcji rzemieślniczej, aby przyczynić się do uzyskania w drodze syntezy wniosków do racjonalnej drogi rozwoju drobnych warsztatów.

Opracowanie ma na celu wykazanie dla poszczególnych zawodów jaki zespól ludzi w obecnie istniejących warunkach pracuje najsprawniej oraz wykazanie jakie wytwory wykonywane indywidualnie mogą być wykonywane w drobnym warsztacie przez samodzielnego rzemieślnika, względnie przez rzemieślnika z pomocą czeladnika czy ucznia w tych przypadkach, gdy rodzaj wykonawstwa wymaga pomocy ze względu na wysiłek fizyczny lub powszechnie stosowany podział pracy. Należy przy tym wykazać jakie wytwory wykonywane indywidualnie z przewagą pracy ręcznej — bo takie tylko przewiduje plan gospodarczy dla produkcji rzemieślniczej— nadają się do wykonywania techniką rzemieślniczą w zespołach większych.

Rozwiązanie zagadnień organizacyjnych na terenie rzemiosła, a więc przystosowanie drobnych warsztatów do wymogów gospodarki socjalistycznej należy do zakresu działania spółdzielczości.

Zespół produkcyjny spółdzielni pracy, zależny od stanu wyposażenia technicznego spółdzielni, który przedstawia się obecnie niejednolicie, nie należy do zakresu omawianego opracowania.

Włączenie do gospodarki planowej warsztatów drobnych przy równoczesnym organizowaniu spółdzielni pracy wymaga zebrania doświadczeń z dotychczas stosowanej praktyki w tym celu, aby dla każdego rodzaju czynności wytypować najbardziej jej odpowiadającą w okresie przejściowym formę uspołecznioną. Wytypowanie najmniejszych zespołów na tle istniejących warunków technicznych i gospodarczych ma na celu przyczynienie się do wyboru najwłaściwszych form organizacyjnych w ramach gospodarki uspołecznionej.

II. Charakterystyka prac poprzedzających w danym zakresie

Omawiane zagadnienie zajmuje się stroną techniczną, oraz bada w każdym zawodzie wytwórczość jako całość składająca się z pracy ludzkiej i środków technicznych; jako takie zagadnienie to uprzednio podejmowane nie było. Jako materiał pomocniczy służyć mogą wydawnictwa z zakresu analizy poszczególnych zawodów z literatury polskiej i obcej. Zbiór analiz zawodów ogłoszony w przedwojennych rocznikach „Rzemiosła", stanowi jeden z tomów wydawnictw Ministerstwa Oświaty (Wyd. Min. W. R. i O. P. Warszawa 1934). Podjęte przez Główny Instytut Pracy studia nad ujednostajnieniem nomenklatury zawodów mają decydujące znaczenie dla wszelkich opracowań naukowych; prace G. I. P. są jednak dopiero w stadium przygotowawczym.

III. Metodyka dokonanej pracy

Plan Związku przewidywał opracowanie przez Zakłady zagadnień zleconych przez Związek Izb w ten sposób, że kierunek badań każdego poszczególnego Zakładu będzie uwzględniał specjalizację Zakładu oraz zawody najbardziej z tą specjalizacją związane. W ten sposób spracowanie tematyki zleconej dostarczyło by Zakłado-

wi materiały do opracowań i pogłębiania prac wynikających z bieżącej działalności Zakładu.

Zadaniem Związku jest usystematyzowanie materiału, zharmonizowanie go z pracami G.I.P. i przekazanie dla zużytkowania uspołecznionemu aparatowi produkcyjnemu i usługowemu.

Ustalenie metodyki poszczególnych opracowań było pozostawione Zakładom ze względu na informacyjny charakter opracowania polegający na zebraniu wszelkich istotnych dla każdego zawodu elementów oraz na to, że każdy rodzaj rzemiosła przedstawia inne problemy.

Opracowania dokonane przez Zakłady zostaną przekazane do rozpatrzenia Komisji Ocen, powołanej przez Związek uchwałą Zarządu z dnia 15 grudnia r. ub. *K.Z.*

JAKUB KACENBOGEN

W SPRAWIE ORGANIZACJI WZORCOWNI

Jednym z podstawowych zadań Związku Zakładów Doskonalenia Rzemiosła jest doskonalenie rzemiosła pod względem organizacyjnym, technicznym, społecznym, kulturalnym i artystycznym. W związku z tym niejednokrotnie poruszane było zagadnienie ustalania norm surowcowych oraz zagadnienie zakładania wzorcowni projektów i modeli wyrobów rzemieślniczo-spółdzielczych i wyrobów lekkiego przemysłu.

Wprowadzenie do produkcji rzemieślniczej i drobno-przemysłowej wyników uzyskanych na drodze naukowej przez szczegółową analizę procesów, związanych z produkcją tych wyrobów, we wzorcowniach, warsztatach doświadczalnych i biurach technicznych organizowanych przez poszczególne Zakłady Doskonalenia Rzemiosła, ma olbrzymie znaczenie. Dowodem tego są duże oszczędności surowca i skrócenia czasu produkcji, jakie można w ten sposób uzyskać. Zastosowanie metod naukowych miało by również doniosłe znaczenie przy zaprowadzeniu planowej działalności na tym odcinku życia gospodarczego.

Zagadnienie to, jak widzimy, o bardzo dużym ciężarze gatunkowym, może być rozwiązane — według naszego zdania — zbiorowym wysiłkiem wszystkich czynników zainteresowanych.

Świadczy o tym — między innymi także przebieg narad i konferencji w sprawie organizowania wzorcowni. W/w konferencje odbyły się już w Warszawie, Wrocławiu, Rzeszowie i Krakowie przy współudziale przedstawicieli Centrali Rzemieślniczej, Izby Rzemieślniczej, Biura Nadzoru Estetyki Produkcji oraz innych instytucji i organizacji.

Na konferencji Dyrektorów i Kierowników pedagogicznych Zakładów Doskonalenia Rzemiosła, odbytej w dniu 20 — 21. IX. rb., sprawa zorganizowania wzorcowni modeli wyrobów rzemieślniczo - spółdzielczych oraz wyrobów drobnego przemysłu, była omawiana w całej rozciągłości.

Inicjatywa oraz wysiłki, podjęte w tym kierunku przez poszczególne Zakłady Doskonalenia Rzemiosła zostały skoordynowane.

Została wyłoniona stała Komisja celem opracowania instrukcji dotyczącej organizacji wzorcowni projektów i modeli wyrobów rzemieślniczych i lekkiego przemysłu. Komisja ta opracowała już w ogólnych zarysach projekt struktury oraz form współpracy Związku Zakładów Doskonalenia Rzemiosła z poszczególnymi Zakładami w tej dziedzinie.

Związek Zakładów nie będzie miał własnych wzorcowni, lecz będzie pośredniczył w otrzymaniu zleceń od różnych instytucji i organizacji dla wzorcowni powstających przy poszczególnych Zakładach. W tym celu będzie badał zapotrzebowanie rynku krajowego i zagranicznego oraz będzie w stałym kontakcie z różnymi instytucjami i organizacjami zainteresowanymi w tej dziedzinie.

Prace nad normalizacją wzorcowych projektów dla produkcji artystycznej nieprzemysłowej przyjmowane będą po uzgodnieniu z Departamentu Drobnego Przemysłu i Rzemiosła P. K. P. G.

Przy komórkach Badań Naukowych w poszczególnych Zakładach Doskonalenia Rzemiosła mają być powołane do życia Biura Techniczne dla poszczególnych branż o zasięgu ogólnokrajowym (w Warszawie dla branży skórzanej, w Łodzi — włókienniczej, we Wrocławiu — metalowej, w Poznaniu — drzewnej itp.). Biura techniczne będą zatrudniać w miarę potrzeby odpowiednich specjalistów: rzemieślników, plastyków, kalkulatorów, techników i innych.

Zadania Biur Technicznych będą następujące: projektowanie modeli wyrobów rzemieślniczych i lekkiego przemysłu, opracowanie technologiczne i kalkulacyjne poszczególnych wzorów, ustalenie norm surowca i czasu pracy.

Wzory wyrobów tak rzemieślniczych jak i lekkiego przemysłu, mają się odznaczać praktycznością, pomysłowością, aktualnością i jednocześnie wyróżniać się estetycznym wyglądem.

Biura Techniczne będą projektowały modele na zlecenie Związku Zakładów Doskonalenia Rzemiosła lub z inicjatywy własnej po uzgodnieniu ze Związkiem Zakładów.

Wykonanie wzorów i modeli powierzane będzie w pierwszym rzędzie istniejącym przy Zakładach Doskonalenia Rzemiosła warsztatom doświadczalnym i szkoleniowym, rzemieślnikom specjalistom. wynalazcom i racjonalizatorom

oraz rękodzielnikom artystycznego przemysłu ludowego.

Przy Wydziale Badań Naukowych będą powołane Komisje Kwalifikacyjne, których zadaniem będzie ocena zarówno projektów jak i modeli, przedstawionych przez Biuro Techniczne, pod względem użyteczności, estetyki, możliwości wykonania i opłacalności produkcji.

W skład Komisji Kwalifikacyjnych będą wchodzić rzeczoznawcy oraz przedstawiciele Izby Rzemieślniczej, Biura Nadzoru Estetyki Produkcji, Spółdzielni Pracy, Cechów i Związków Zawodowych odnośnych branż oraz przedstawicieli Związku Plastyków i Powszechnego Domu Towarowego.

Zadaniem Związku Zakładów będzie również ustalenie opłat dla zleceniodawców i zasad finansowania przez Zakłady przyjętych wzorów (przewiduje się zwrot kosztów własnych za wzory nieprzyjęte) i zaopatrywanie wzorcowni w surowce i artykuły pomocnicze do wykonania modeli.

Zgodnie z projektem Związek Zakładów równocześnie powoła do życia Komisję Kwalifikacyjną, zadaniem której będzie wydanie ostatecznej oceny przedstawionych przez poszczególne Zakłady wzorów i modeli. W ten sposób będziemy mieli dostateczną rękojmię, że przedstawione przez Związek Zakładów wzory i modele będą na należytym poziomie.

Osiągnięcia wzorcowni podawane będą do wiadomości przy pomocy wydawnictw, broszur, biuletynów, katalogów, wystaw, projektów i modeli.

Do dnia dzisiejszego powołane zostały w Warszawie do życia dwie wzorcownie obsługujące rzemiosło szewskie i cholewkarskie, mają one za zadanie opracowanie technologiczne wszelkich projektów, wzorów i modeli oraz wykonanie wszelkiego rodzaju obuwia i cholewek.

W toku organizacji jest wzorcownia wyrobów galanterii skórzanej. Potrzeba technologicznego opracowania wzorów, norm surowca, norm pracy w produkcji rzemieślniczo-spółdzielczej jest tak wielka, iż nie wątpimy, że nasze poczynania w tym kierunku będą uwieńczone powodzeniem.

Nie wątpimy również, że spółdzielnie pracy oraz różne organizacje i instytucje zajmujące się eksportem tych wyrobów są bardzo zainteresowane istnieniem takich wzorcowni i że będą one utrzymywać z nami ścisły kontakt.

DZIAŁ CENTRALI RZEMIEŚLNICZEJ CENTRALI SPÓŁDZIELCZO-PAŃSTWOWEJ

Mgr LANDESBERG

OCENA INICJATYW ZAŁOŻYCIELSKICH W SPÓŁDZIELCZOŚCI POMOCNICZEJ

Podstawową cechą spółdzielczości jest dobrowolność organizowania się. Wynika z tego logiczny wniosek, że przy tworzeniu się spółdzielni musi wyniknąć pewna inicjatywa oddolna, zamiar stworzenia spółdzielni, zamiar zrzeszenia się ze strony pewnej liczby ludzi, zamiar wykonywania pewnych czynności w ramach tworzonej przez nich organizacji. Tę chęć zrzeszenia się, ten zamiar działania — nazywamy inicjatywą założycielską.

Zanim przejdziemy do omówienia samej formy i treści tej inicjatywy zastnówmy się przez chwilę poco jest nam potrzebna analiza tej inicjatywy, czy nie można do niej podchodzić stosunkowo bezkrytyczne, przyjmując już za fakt pozytywny w sensie zupełnie wystarczającym samo zaistnienie takiej inicjatywy?

Tego rodzaju postanowienie zagadnienia bezkrytycznego przyjmowania inicjatywy założycielskiej niewątpliwie doprowadziło by nas do poważnych błędów, w wyniku których cała działalność spółdzielni byłaby niezwykle utrudniona, i z zasady w swym charakterze wypaczona. Tego rodzaju podejście, podejście bezkrytyczne było by jeszcze możliwe w pewnym stopniu wtedy, jeśli spółdzielnia nie byłaby organizmem społecznym, o pewnych określonych zadaniach społeczno-gospodarczych, od wykonania których zależy w dużym stopniu realizacja pewnych przemian o charakterze oglno krajowym. W takim wypadku ocena inicjatywy założycielskiej nie mogłaby pozostać bez analizy, lecz analiza ta ograniczyłaby się raczej do momentów o charakterze czysto go-

spodarczym, i byłaby prowadzona pod kątem rentowności działania spółdzielni. Powiadam zasadniczo — tylko pod kątem rentowności. Albowiem badanie rentowności nie może być wyłączone z oceny inicjatywy założycielskiej prowadzonej nawet w ten sposób jak my to rozumiemy.

Zgadzamy się zatem, że do inicjatywy założycielskiej nie można podchodzić bezkrytycznie, że trzeba ją przeanalizować, że trzeba jej dać własną ocenę. Zgadzamy się, że od tej właściwej analizy i od tej właściwej oceny zależy w znacznym stopniu prawidłowość działalności i skuteczność wyników materialnych, a przede wszystkim społecznych.

Jakie rozróżniamy inicjatywy założycielskie? Przy zakładaniu spółdzielni pomocniczych w dzisiejszym etapie rozróżniamy dwojakiego rodzaju inicjatywy założycielskie:

1. Ogólna t. zn. inicjatywa pośrednia,
2. Oddolna t. zn. inicjatywa bezpośrednia.

Możliwie, że przez wprowadzenie pojęcia inicjatywy założycielskiej pośredniej wprowadza pewne novum tego zagadnienia, zdaje mi się jednak, że będę mówił o rzeczy dawniej dość skrzętnie chowanej za parawanem bezwzględnej samodzielności inicjatorów przy podejmowaniu przez nich decyzji powołania do życia spółdzielni — rzeczy faktycznie jednak istniejącej i w olbrzymiej czzści wypadków będącej faktycznym motorem — wstępem do zaistnienia inicjatywy bezpośredniej. Uważam, że dalsze negowanie istnienia inicjatywy odgórnej — pośredniej zaciemniało by nam obraz procesu, jaki zachodzi przy organizowaniu spółdzielni. Skąd wychodzi inicjatywa odgórna?

W zasadzie wychodzić ona powinna od tych wszystkich organizacji, które są powołane do szerzenia idei spółdzielczości rzemieślniczej, a w każdym razie od Centrali Rzemieślniczej i Samorządu Rzemieślniczego. Świadomie na pierwszym miejscu postawiłem Centralę Rzemieślniczą dlatego, że w hierarchii instytucji niewątpliwie Centrala Rzemieślnicza jest organizacją do tego najbardziej powołaną. Centrala Rzemieślnicza i odpowiednie organa Samorządu muszą w swej codziennej pracy na odcinku spółdzielczym poddawać niezrzeszonym jeszcze rzeszom rzemieślników myśl połączenia się w spółdzielnie, muszą pośrednio inicjować powstawanie komórek kooperatywnych.

Dlaczego pośrednio? Jasna rzecz — pośrednio dlatego, że inicjatywa ta nie stanowi jeszcze podstawy do powstania spółdzielni, ona nie ma w sobie mocy prawnej wystarczającej do wydania oświadczenia o celowości i co za tym idzie do nadania spółdzielni charakteru osoby prawnej przez wpisanie do rejestru sądowego. Do tego potrzebna jest inicjatywa zespołu członkowskiego, inicjatywa, która w odpowiedni sposób sformułowana wywołuje skutki prawne — inicjatywa bezpośrednia.

Mogło by się wydawać, że stawianie tezy o istnieniu inicjatywy pośredniej jest przesadą, że to co nazywamy tu inicjatywą jest właściwie tylko działalnością propagandową, w swoich skutkach przenoszącą nakładanie zespołu ludzkiego do zrzeszenia się w spółdzielnie. Tego rodzaju stawianie zagadnienia wynikało by z błędnej oceny stylu działalności instytucji, które powinny dawać inicjatywę pośrednią. Rozróżnienie działalności propagandowej od działalności inicjatywnej jest bardzo wyraźne. Ono daje się przeprowadzić tak pod kątem widzenia istotnych poczynań, ich treści jak i form.

Jeżeli w propagandzie operujemy ogólnymi pojęciami, przeważnie nie zróżnicowanymi pod względem środowiskowym i terytorialnym, to przy inicjatywie mamy do czynienia z każdym konkretnym wypadkiem, ze specyficznym splotem zagadnień, ze stwierdzeniem, że właśnie te — (konkretne te, a nie wszystkie, tak, jak jest przy robocie propagandowej) rozwiązać można właśnie na drodze spółdzielczej. Przy propagandzie — my zalecamy formę spółdzielczą, my wskazujemy na przykłady już istniejących spółdzielni — w wypadku zaś inicjatywy, my dajemy konkretne rozwiązanie konkretnych problemów. Przy propagandzie my mówimy — „radzimy wam stwarzać sobie spółdzielnię i życzymy powodzenia, a jak dojrzejecie myślowo, to przyjeżdżajcie, chętnie Wam pomożemy" — a przy inicjatywie pośredniej my mówimy „to co się u Was dzieje może być rozwiązane tylko na drodze spółdzielni. Inaczej będziecie brnęli dalej. Spółdzielnia da Wam takie i takie możliwości w waszych warunkach — a zatem — wytypujcie zespół założycielski, który ma wziąć na swe barki trudności organizacyjne. „Przy propagandzie stoi za nami autorytet „ideologii" spółdzielczej, często w naszych warunkach niezupełnie zrozumiały, często w wielu punktach dość słaby, przy inicjatywie stoi za nami autorytet instytucji inicjatywę wysuwającej.

Nie oznacza to bynajmniej, aby inicjatywa nie była poprzedzona propagandą. Jeżeli umiejętna, jeżeli rzeczowa — to nie tylko można, ale nawet — trzeba.

Czy zatem, jeśli istnieje inicjatywa odgórna, o charakterze, jak stwierdziliśmy pośrednim, potrzebna jest jej ocena, czy przynajmniej tego typu inicjatywy nie można przyjmować bezkrytycznie i traktować jej jako dobra w każdym wypadku zaistnienia?

Stanowczo nie? Przy wysuwaniu inicjatywy pośredniej popełnia się cały szereg błędów zasadniczych, wartość tej inicjatywy często sprowadzających do zera.

(Dokończenie w miesiącu następnym)

Pamiętaj o »Domu Rzemiosła«

KRONIKA CENTRALI

Spółdzielczość rzemieślnicza wykonała przedterminowo roczny plan produkcji

Centrala Rzemieślnicza wykonała roczny plan produkcji nakładczej na dzień 14 grudnia 1949 r. w 104,1%.

Oznacza to w praktyce włączenię znacznej części potencjału produkcyjnego i indywidualnego rzemiosła do wykonania zadań państwowego plan gospodarczego oraz dania masom pracującym miasta i wsi, za pośrednictwem uspołecznionego handlu ,olbrzymiej ilości towarów niezbędnej konsumpcji.

Uchwała o przedterminowym wykonaniu rocznego planu produkcji na dzień 15 grudnia powzięta została na Krajowej Naradzie Spółdzielczości Rolniczej w Krakowie, w dniu 8 czerwca 1949 r. Uchwała została wykonana. Realizacja powziętych zobowiązań jest pomyślnym startem do wykonania zadań, jakie stawia prezd uspołecznionym rzemiosłem gigantyczny plan 6-letni.

Na Akademii zorganizowanej dla uczczenia 70-tej rocznicy urodzin Generalissimusa Stalina w Warszawie — spółdzielczość rzemieślnicza zobowiązała się przez swych przedstawicieli wykonać do końca grudnia 1949 r. dodatkową produkcję wartości 300 milionów zł. Zobowiązanie to wykonano również z nadwyżką.

W związku z przedterminowym wykonaniem planu rocznego — Dyrektor Departamentu Drobnego Przemysłu i Rzemiosła P.K.P.G. ob. Gadomski przesłał na ręce Dyr. Naczelnego C. Rz. pismo z wyrazami uznania dla wysiłków Zarządu i pracowników Centrali, stwierdzając, że realizacja tego zamierzenia możliwa była jedynie dzięki zharmonizowanej pracy Zarządu i pracowników oraz wzrastającej wśród nich socjalistycznej świadomości, jako też dzięki współdziałaniu organizacji partyjnej.

„Przez terminowe wykonanie rocznego planu produkcji — brzmi ostatnie zdanie — wnieśliście poważny wkład w proces uspołecznienia rzemiosła“.

108% wykonania planu

Centrala Rzemieślnicza w ramach produkcji nakładczej wykonała swój roczny plan w 108%.

Według zasadniczych branż wykonanie planu produkcji wygląda następująco:

1. Branża tekstylna	110%
2. „ skórzana	97%
3. „ metalowa	110%
4. „ drzewna	142%
5. Inne branże	174%

Produkcja w branży metalowej i drzewnej została zapoczątkowana dopiero w IV kwartale i dla branży metalowej stanowiła zaledwie 2%, dla drzewnej 0,5% ogólnej produkcji Centrali w ramach nakładztwa.

Najpoważniejszą pozycją była produkcja w branży tekstylnej i skórzanej.

* * *

Plan produkcji nakładczej w miesiącu grudniu C. Rz. wykonała w 125%.

NOWE SPÓŁDZIELNIE POMOCNICZE

W grudniu 1949 r. Centrala Rzemieślnicza wydała oświadczenie o celowości następującym spółdzielniom pomocniczym:

L. p.	Nazwa Spółdzielni	Miejscowość	Okręg
1.	Pom. Sp-nia Czł. Cechu Stolarzy	Biała Krakowska	Kraków
2.	Pom. Sp-nia Fotografów	Rzeszów	Rzeszów
3.	Pom. Sp-nia Czł. .Cechu Stolarzy	Szczecin, Felczaka 16	Szczecin
4.	Pom. Sp-nia Czł. Wojewódz. Cechu Stolarzy „Ornament“	Szczecin, Jagielońska 93	Szczecin
5.	Sp-nia Rzemiosł Budowl.	Jelenia Góra	Wrocław
	oraz Rzemieślniczym Spółdzielniom Pracy:		
1.	Rzemieślnicza Sp-nia Pracy Szewców i cholewkarzy z o. u.	Barcin, Rynek 23	Bydgoszcz
2.	Rzemieślnicza Sp-nia Pracy Szewców	Gliwice, Bytomska 1	Katowice
3.	Rzemieślnicza Sp-nia Pracy Krawców	Kraków	Kraków
4.	Rzemieślnicza Sp-nia Pracy Elektromechaników i Instalatorów „Elektro-Spójnia“	Lublin	Lublin
5.	Rzemieślnicza Sp-nia Pracy Fryzjerów	Lublin, Krak. Przedm. 44	Lublin
6.	Rzemieślnicza Sp-nia Pracy Pralnia Chemiczno-mechaniczna	Warszawa, Oleandrów 4 m 2	Warszawa

Wydawca: Zw. Izb Rzemieślniczych R. P. Warszawa, Miodowa 14. **Redaguje: Komitet Redakcyjny**

8.II.50. B-98683. Zam. Nr 2250 z dn. 3.II.50. Nakład 4.200 egz. Druk. L.S.W., Al. Jerozolimskie 123